

VIJEĆE EUROPE

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

ČETVRTI ODJEL

KONAČNA ODLUKA

O DOPUŠTENOSTI

Zahtjeva br. 45435/99
RADOŠ i ostali
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Četvrti odjel) zasjedajući 23. listopada 2001. godine u vijeću u sastavu:

g. G. RESS, *predsjednik*,
g. I. CABRAL BARRETTO,
g. V. BUTKEVYCH,
gđa N. VAJIĆ,
g. J. HEDIGAN,
g. M. PELLONPÄÄ,
gđa S. BOTOCHAROVA, *suci*
i g. V. BERGER, *tajnik Odjela*,

uzimajući u obzir naprijed navedeni zahtjev podnesen Europskoj komisiji za ljudska prava 23. prosinca 1996. godine i registriran 15. siječnja 1999. godine,

uzimajući u obzir djelomičnu odluku od 31. kolovoza 2000.,

uzimajući u obzir očitovanje koje je podnijela tužena država i odgovor na očitovanje kojeg su podnijeli podnositelji zahtjeva,

nakon vijećanja, odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva su hrvatski državljani koji žive u Zagrebu. Sve ih zastupa drugi podnositelj zahtjeva g. Goran Lajnert, odvjetnik iz Zagreba. Tuženu državu zastupa njena zastupnica gđa Lidija Lukina-Karajković.

A. Okolnosti predmeta

Činjenično se stanje predmeta, prema navodima stranaka, može sažeti kako slijedi.

Tijekom 1992. godine podnositelji zahtjeva pozajmljivali su različite novčane iznose određenom broju agencija koje su im te zajmove trebale vratiti u roku od 2 do 12 mjeseci uz mjesečnu kamatnu stopu koja se kretala od 10 do 30% mjesečno (takozvani "financijski inženjering"). Budući da te agencije nisu vratile zajmove, podnositelji zahtjeva pokrenuli su građanske postupke protiv agencija i njihovih navodnih vlasnika.

1. Postupci koje je pokrenuo prvi podnositelj zahtjeva Zvonimir Radoš

a. Postupak protiv B.J.

Postupak protiv B.J. započeo je 18. listopada 1993. kad je podnositelj zahtjeva Općinskom sudu u Zagrebu podnio tužbu radi povrata zajma u iznosu od 10.000 njemačkih maraka (DEM).

Pripremno ročište zakazano za 24. siječnja 1994. odgođeno je.

Kako je dana 15. veljače 1994. predsjednica vijeća odstupila s dužnosti, predmet je u listopadu 1996. raspoređen u rad drugom sucu.

Sljedeće ročište zakazano za 6. prosinca 2000. odgođeno je jer B.J. nije pristupila i jer je predsjednik vijeća bio odsutan.

Ročište zakazano za 20. travnja 2001. odgođeno je jer B.J. nije pristupila. Kako je iz isprava bilo vidljivo da je ona puštena iz pritvora, sud je podnositelja zahtjeva pozvao da dostavi njenu novu adresu. Budući da je podnositelj zahtjeva obavijestio sud da ne zna novu adresu B.J., sud je od Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske zatražio da dostavi novu adresu B.J. Ministarstvo unutarnjih poslova obavijestilo je sud da je B.J. promijenila ime u B.Č.

Sljedeće je ročište zakazano za 21. rujna 2001.

b. Postupak protiv B.B.

Postupak protiv B.B. započeo je 18. listopada 1993. kad je podnositelj zahtjeva Općinskom sudu u Zagrebu podnio tužbu radi povrata zajma u iznosu od 20.000 DEM.

Pripremno ročište zakazano za 24. siječnja 1994. odgođeno je jer B.B. nije pristupio. Ispostavilo se da B.B. nije primio poziv na ročište jer je naznačena adresa bila netočna. Sud je od podnositelja zahtjeva zatražio da u roku od 30 dana dostavi tuženikovu točnu adresu.

Na ročištu zakazanom za 14. studenoga 1994. sud je donio odluku o mirovanju postupka jer se niti jedna od stranaka nije pojavila, iako su obje primile poziv na ročište.

Dana 30. studenoga 1994. podnositelj zahtjeva je od suda zatražio da nastavi postupak.

Dana 4. siječnja 1995. sud je od Ministarstva unutarnjih poslova zatražio da dostavi točnu adresu B.B. Dana 11. siječnja 1995. dostavljena je točna adresa.

Kako je dana 15. veljače 1994. predsjednica vijeća odstupila s dužnosti, predmet je početkom 1997. godine raspoređen u rad drugom sucu.

Ročište zakazano za 18. lipnja 1997. odgođeno je jer tuženik nije pristupio. Sud je podnositelja zahtjeva pozvao da dostavi broj spisa koji se odnosi na kazneni postupak protiv B.B. pred istim sudom. Kako podnositelj zahtjeva to nije učinio, sud je sam našao broj spisa, ali nije bio u mogućnosti izvršiti uvid u taj spis jer je dana 13. lipnja 1997. on bio dostavljen Županijskom sudu u Zagrebu. Sud je ponovio svoj zahtjev za uvid u spis 15. studenoga 1998., 15. rujna 1999. i 5. rujna 2000.

Budući da se niti jedna od stranaka nije pojavila na ročištu zakazanom za 11. travnja 2001., sud je utvrdio da je podnositelj zahtjeva povukao tužbu.

Podnositelj zahtjeva žalio se protiv te odluke tvrdeći da je na dan održavanja ročišta bio bolestan. Dana 23. svibnja 2001. sud je podnositelja zahtjeva pozvao da podnese dokaze o činjenici da je bio bolestan. Podnositelj zahtjeva je pristupio sudu 13. lipnja 2001. i izjavio da nema medicinske dokumentacije jer nije išao kod doktora.

Dana 5. srpnja sud je predmetni spis poslao Županijskom sudu u Zagrebu kao žalbenom sudu.

Čini se da je postupak još u tijeku pred Županijskim sudom u Zagrebu.

2. *Postupak kojeg je pokrenuo drugi podnositelj zahtjeva Goran Lajnert protiv poduzeća "F.I.M." i njegove vlasnice Đ.M.*

Postupak protiv poduzeća "F.I.M." i Đ.M. započeo je 6. svibnja 1993. kad su podnositelj zahtjeva i 244 druga tužitelja Općinskom sudu u Zagrebu podnijeli tužbu radi povrata svojih zajmova. Podnositelj zahtjeva je potraživao iznos of 28.000 DEM.

Na pripremnom ročištu održanom 2. svibnja 1994. sud je odlučio odrediti mirovanje postupka budući da se punomoćnik tužitelja nije pojavio.

Dana 17. svibnja 1994. tužitelji su podnijeli prijedlog za povrat u prijašnje stanje.

Na sljedećem ročištu održanom 4. listopada 1994. sud je pozvao punomoćnika tužitelja da specificira tužbeni zahtjev u odnosu na svakog tužitelja.

Dana 11. svibnja 1995. sud je pozvao punomoćnika tužitelja da dostavi punomoći za svakoga tužitelja.

Dana 25. rujna 1995. sud je ponovio naprijed navedeni zahtjev.

Dana 17. srpnja 1997. sud je odbacio tužbene zahtjeve 43 tužitelja, ali ne i u odnosu na drugog podnositelja zahtjeva.

Kako su se 24. rujna 1997. tužitelji čiji su tužbeni zahtjevi bili odbačeni žalili protiv te odluke, predmetni je spis dana 29. rujna 1997. poslan Županijskom sudu u Zagrebu na odlučivanje o žalbi.

Dana 14. srpnja 1998. Županijski sud u Zagrebu potvrdio je prvostupanjsku odluku, osim u odnosu na jednog od tužitelja.

Dana 10. veljače 1999. Općinski sud u Zagrebu pozvao je punomoćnika tužitelja da dostavi izvod iz registra Trgovačkog suda u Zagrebu o pravnom statusu poduzeća "F.I.M."

Sljedeće je ročište održano 18. lipnja 1999.

Na ročištu održanom 14. listopada 1999. tuženica Đ.M. saslušana je kao svjedok u svrhu dokazivanja. Sud je donio presudu kojom se odbijaju svi tužbeni zahtjevi. Presuda je punomoćniku tužitelja dostavljena 26. rujna 2000. Dana 4. listopada 2000. punomoćnik tužitelja podnio je žalbu protiv te presude.

Čini se da je postupak u povodu žalbe još u tijeku pred Županijskim sudom u Zagrebu.

3. *Postupci kojeg je pokrenuo treći podnositelj zahtjeva Dmitar Malešević*

a. Postupak protiv poduzeća "V.M. Market" i njegovog vlasnika B.J.

Postupak protiv poduzeća "V.M. Market" i B.J. započeo je dana 1. lipnja 1993. kad su podnositelj zahtjeva i još 603 tužitelja Općinskom sudu u Zagrebu podnijeli tužbu radi povrata zajmova. Podnositelj zahtjeva je potraživao iznos of 16.500 DEM.

Pripremno je ročište održano 22. studenoga 1993.

Na sljedećem ročištu održanom 20. svibnja 1994. tuženicima je predana dokumentacija o tužbenim zahtjevima tužitelja i oni su pozvani da dostave svoj odgovor u pisanom obliku. Vlada navodi da dokumentacija koju su tužitelji predali ima oko tisuću stranica.

Ročište zakazano za 8. srpnja 1997. odgođeno je jer se punomoćnik tužitelja nije pojavio. On je sud obavijestio da mu se pokvario automobil.

Na sljedećem ročištu održanom 2. veljače 1998. sud je tužitelje pozvao da dostave dodatnu dokumentaciju koju su oni bili propustili dostaviti uz tužbe. Iako su ponovno propustili dostaviti tu dokumentaciju, sljedeće je ročište održano 10. travnja 2000. Tužitelji su od suda zatražili da sasluša nekoliko svjedoka, ali nisu bili u mogućnosti dostaviti njihove adrese.

Dana 10. studenoga 2000. sud je tužitelje pozvao da dostave dodatne dokaze potrebne za daljnje postupanje u predmetu. Tužitelji su naveli da su oni članovi "Udruge financijskih ulagača poduzeća 'V.M. Market'", ali nisu dostavili niti potvrdu o njoj registraciji, a niti akt o osnivanju. Nadalje, tri tužitelja nisu podnijela dokaze o svom ulaganju u "financijski inženjering", a sedam tužitelja nije dostavilo svoje adrese.

Na ročištu održanom 15. prosinca 2000. punomoćnik tužitelja dostavio je potvrdu o registraciji i akt o osnivanju, kao i adrese svjedoka koji su trebali biti saslušani.

Na ročištu od 31. siječnja 2001. sud je saslušao jednog svjedoka. Sud je od punomoćnika tužitelja ponovno zatražio da dostavi dokaze u odnosu na tri tužitelja, i to u pogledu njihovih ulaganja u "financijski inženjering", kao i adrese sedmero tužitelja.

Dana 2. svibnja 2001. tužitelji su dostavili dokaze u odnosu na dva tužitelja, i to u pogledu njihovih ulaganja, ali nisu bili u mogućnosti takve dokaze dostaviti i za trećeg tužitelja. Također su izmijenili svoje tužbene zahtjeve. Vlada navodi da je tek nakon toga predmet bio spreman da ga sud može rješavati.

Sljedeće je ročište zakazano za rujun 2001.

b. Postupak protiv poduzeća "F.I.S." i njegove vlasnice J.S.

Postupak protiv poduzeća "F.I.S." i J.S. započeo je 21. prosinca 1994. kad je podnositelj zahtjeva Općinskom sudu u Zagrebu podnio tužbu radi povrata zajma u iznosu od 15,000 švicarskih franaka (CHF).

Pripremno ročište zakazano za 19. travnja 1995. odgođeno je jer tuženici nisu pristupili. Čini se da je poduzeće "F.I.S." prestalo postojati, a da je adresa J.S. bila netočna. Podnositelj zahtjeva je povukao tužbu u odnosu na poduzeće "F.I.S."

Sljedeće ročište zakazano za 28. lipnja 1995. odgođeno je jer tuženica nije pristupila. Ispostavilo se da je ona promijenila adresu. Sud je podnositelja zahtjeva pozvao da dostavi njenu točnu adresu u roku od 30 dana.

Dana 14. svibnja 1998. sud je ponovio svoj zahtjev.

Dana 25. svibnja 1998. podnositelj zahtjeva je dostavio novu adresu J.S.

Dana 21. srpnja 1998. sud je podnositelju zahtjeva naložio da od Centra za socijalnu skrb zatraži postavljanje pravnog zastupnika¹ za J.S.

Dana 11. prosinca 1998. Centar za socijalnu skrb obavijestio je sud da je odlukom od 8. prosinca 1998. postavio pravnog zastupnika za J.S..

Na sljedećem ročištu održanom 7. travnja 1999. pravna zastupnica je dala svoj odgovor na tužbeni zahtjev podnositelja zahtjeva. Podnositelj zahtjeva je obavijestio sud da je pribavio novu adresu J.S. i od njega zatražio da na sljedeće ročište pozove J.S.

¹ Engleski "legal representative", vjerojatno "staratelj za poseban slučaj"

Na sljedećem ročištu održanom 21. svibnja 1999. podnositelj zahtjeva je dao svoj iskaz. J.S. nije pristupila. Njena je zastupnica od suda zatražila da priklopi predmetni spis koji se odnosi na kazneni postupak protiv J.S. koji se vodi na istom sudu.

Međutim, sud nije mogao priklopiti kazneni spis jer je kazneni postupak protiv J.S. još bio u tijeku.

Vlada navodi da je dana 28. prosinca 2000. sud zatražio od registra Trgovačkog suda u Zagrebu da dostavi potvrdu o pravnom statusu poduzeća "F.I.S.". Ispostavilo se da je 18. srpnja 2000. Trgovački sud u Zagrebu po službenoj dužnosti pokrenuo postupak likvidacije poduzeća "F.I.S."

4. Postupci koje je pokrenuo četvrti podnositelj zahtjeva Branko Jugović

a. Postupak protiv poduzeća "T.I.A." i njegovog vlasnika I.A.

Postupak je započeo dana 5. listopada 1995. kad su podnositelj zahtjeva i još pet drugih tužitelja Općinskom sudu u Zagrebu podnijeli tužbu radi povrata zajmova. Podnositelj zahtjeva je potraživao iznos od 5.000 DEM.

Pripremno ročište zakazano za 18. travnja 1996. odgođeno je jer tuženici nisu pristupili. Ispostavilo se da je poduzeće "T.I.A." prestalo postojati, a da se I.A. nije više nalazio na svojoj prijašnjoj adresi. Na zahtjev tužitelja, sud je odlučio izvršiti uvid u kazneni spis br. KO-395/94 koji se vodio na istom sudu pred kojim je pokrenut kazneni postupak protiv I.A., a kako bi saznao njegovu točnu adresu. Na taj je način sud saznao njegovu adresu.

Dana 8. rujna 1997. sud je od registra Trgovačkog suda u Zagrebu zatražio potvrdu o pravnom statusu poduzeća "T.I.A.". Dana 29. listopada 1997. Trgovački sud u Zagrebu je dostavio zatraženu potvrdu.

Sljedeće ročište zakazano za 14. svibnja 1998. odgođeno je jer tuženici nisu pristupili. Poduzeće "T.I.A." je, kako je naznačeno, prestalo postojati, a I. A. nije preuzeo poziv na ročište.

Na ročištu održanom 22. listopada 1998. punomoćnik tuženika dao je odgovor na tužbu. Sud je pozvao I.A. da u roku od 8 dana dade dodatni detaljni odgovor na tužbu.

Sljedeće ročište zakazano za 7. lipnja 1999. odgođeno je jer se četiri tužitelja koji su trebali dati iskaz, uključujući i podnositelja zahtjeva, nisu pojavila. Ispostavilo se da podnositelj zahtjeva nije preuzeo poziv na ročište, isto kao i još jedan tužitelj, dok su dva druga tužitelja promijenili adrese.

Dana 21. srpnja 1999. punomoćnik tužitelja dostavio je adrese tužitelja.

Sljedeće ročište zakazano za 2. travnja 2001. odgođeno je jer I.A. nije pristupio.

Sljedeće je ročište zakazano za 15. listopada 2001.

b. Postupak protiv poduzeća "M.J.B." i njegove vlasnice B.J.

Postupak protiv poduzeće "M.J.B." i B.J. započeo je dana 5. listopada 1995. kad su podnositelj zahtjeva i još deset drugih tužitelja Općinskom sudu u Zagrebu podnijeli tužbu radi povrata zajmova. Podnositelj zahtjeva je potraživao iznos od 5.000 DEM.

Pripremno ročište zakazano za 21. ožujka 1996. odgođeno je jer tuženici nisu pristupili. Tužitelji su od suda zatražili da odredi spajanje postupka s postupkom u jednom drugom predmetu protiv istih tuženika. Sud je odredio spajanje postupka u ta dva predmeta.

Dana 12. siječnja 1998. sud je od Ministarstva unutarnjih poslova zatražio da dostavi točnu adresu B.J.

Dana 3. veljače Ministarstvo unutarnjih poslova obavijestilo je sud da je adresa B.J. nepoznata.

Sljedeće ročište zakazano za 2. travnja 2001. odgođeno je jer B.J. nije pristupila. Iz isprava je bilo vidljivo da je ona bila nepoznata na naznačenoj adresi. Prema evidenciji Ministarstva unutarnjih poslova ona je, međutim, i dalje bila prijavljena na istoj adresi.

Dana 21. svibnja 2001. punomoćnik tužitelja je od suda zatražio da od Centra za socijalnu skrb zatraži postavljanje pravnog zastupnika za B.J..

Dana 24. svibnja 2001. sud je od Ministarstva unutarnjih poslova ponovno zatražio da dostavi adresu B.J.

c. Postupak protiv poduzeća "M.B.B." i njegovog vlasnika B.B.

Postupak protiv poduzeća "M.B.B." i B.B. započeo je dana 5. listopada 1995. kad su podnositelj zahtjeva i još deset drugih tužitelja Općinskom sudu u Zagrebu podnijeli tužbu radi povrata zajmova. Podnositelj zahtjeva je potraživao iznos od 6.000 DEM.

Dana 30. siječnja 1996. B.B. je dostavio pisani odgovor na tužbu.

Pripremno ročište zakazano za 14. ožujka 1996. odgođeno je jer tuženici nisu pristupili. Ispostavilo se da je poduzeće "M.B.B." prestalo postojati, te da je B.B. primio poziv na ročište.

Sljedeće ročište zakazano za 13. listopada 1997. odgođeno je jer tuženici nisu pristupili, iako je iz isprava bilo vidljivo to da su primili poziv na ročište.

Sud je sljedeće ročište zakazao za 6. studenoga 1997. i pozvao B.B. da podnese dokaze na koje se pozivao u svom pisanom odgovoru na tužbu. Međutim, on to nije učinio, a nije niti pristupio na ročište. Punomoćnik tužitelja tvrdio je da je B.B. proglašen krivim za prijevaru u kaznenom postupku pokrenutom pred istim sudom, a u vezi sa zajmovima tužitelja. Dana 10. studenoga 1997. punomoćnik tužitelja dostavio je broj kaznenog spisa protiv B.B.

Dana 14. studenoga 1997. sud je od kaznenog odjela Općinskog suda u Zagrebu zatražio kazneni spis protiv B.B., međutim, taj se spis nalazio na Županijskom sudu u Zagrebu povodom žalbe.

Sud je svoj zahtjev za priklopanjem kaznenog spisa ponovio 22. listopada 1998., 11. ožujka i 22. studenoga 1999. i 24. listopada 2000., međutim, predmetni se spis nalazio u Uredu državnog odvjetništva.

Na sljedećem ročištu održanom 2. travnja 2001. sud je podnositelja zahtjeva pozvao da dostavi presliku presude kojom je B.B. proglašen krivim za prijevaru.

Dana 17. travnja 2001. podnositelj zahtjeva je obavijestio sud da je prvostupanjska presuda u kaznenom postupku protiv B.B. ukinuta i da je predmet vraćen prvostupanjskom sudu na ponovni postupak.

d. Postupak protiv poduzeća "T.K.M." i njegove vlasnice T.K.

Postupak protiv poduzeća "T.K.M." i T.K. započeo je 5. listopada 1995. kad je podnositelj zahtjeva Općinskom sudu u Zagrebu podnio tužbu radi povrata zajma u iznosu od 7.000 DEM.

Pripremno je ročište održano 7. svibnja 1996., iako je iz isprava bilo vidljivo da je poduzeće "T.K.M." prestalo postojati. T.K. je dala svoj odgovor u kojem je osporila tužbeni zahtjev podnositelja zahtjeva.

Sljedeće ročište zakazano za 13. listopada 1997. odgođeno je jer nisu pristupili ni podnositelj zahtjeva ni T.K. Ispostavilo se da je poziv na ročište podnositelju bio poslan tri puta, ali ga on nije preuzeo, te da je T.K. bila nepoznata na naznačenoj adresi.

Dana 29. listopada 1999., sud je pozvao punomoćnicu podnositelja zahtjeva da u roku od 30 dana dostavi adresu T.K.

Dana 25. studenoga 1999. punomoćnica podnositelja zahtjeva dostavila je novu adresu T.K.

Dana 28. lipnja 2000. sud je pozvao punomoćnicu podnositelja zahtjeva da u roku od 30 dana dostavi izvod iz registra Trgovačkog suda u Zagrebu o pravnom statusu poduzeća "T.K.M.". Ona to, međutim, nije učinila.

5. Postupci kojeg je pokrenuo peti podnositelj zahtjeva Stjepan Živković

a. Postupak protiv poduzeća "E." i njegove vlasnice S.D.

Postupak protiv poduzeća "E." i S.D. započeo je 24. siječnja 1994. kad je podnositelj zahtjeva Općinskom sudu u Zagrebu podnio tužbu radi povrata zajma u iznosu od 13.540 DEM.

Pripremna ročišta zakazana za 17. svibnja i 17. lipnja 1994. odgođena tuženici nisu pristupili. Iz isprava je bilo vidljivo da S.D. nije preuzela poziv na ročište.

Podnositelj zahtjeva je tada obavijestio sud da je S.D. promijenila adresu.

Na ročištu od 8. srpnja 1994. punomoćnik S.D. dao je odgovor na tužbu. Sud je donio presudu kojom je tužbeni zahtjev podnositelja zahtjeva djelomično prihvaćen, a djelomično odbijen.

Podnositelj zahtjeva žalio se protiv dijela presude kojim je njegov tužbeni zahtjev odbijen.

Dana 15. travnja 1997. Županijski sud u Zagrebu ukinuo je prvostupanjsku presudu u dijelu u kojem je tužbeni zahtjev podnositelja zahtjeva odbijen i predmet vratio na ponovni postupak.

Ročišta zakazana za 19. ožujka, 7. travnja i 20. travnja 1998. pred Općinskom sudom u Zagrebu odgođena jer S.D. nije pristupila.

Na sljedećem ročištu održanom 7. svibnja 1998. sud je donio presudu kojom se prihvaća ostatak tužbenog zahtjeva podnositelja zahtjeva. Presuda je postala pravomoćnom 16. lipnja 1998.

Vlada navodi da podnositelj zahtjeva nije tražio izvršenje presude.

b. Postupak protiv B.B.

Postupak protiv B.B. započeo je 27. siječnja 1994. kad je podnositelj zahtjeva Općinskom sudu u Zagrebu podnio tužbu radi povrata zajma u iznosu od 11.052 DEM.

Pripremno ročište zakazano za 18. ožujka 1994. odgođeno je jer se B.B. nije pojavio. Iz isprava je bilo vidljivo da je on promijenio adresu.

Na sljedećem ročištu održanom 13. travnja 1994. B.B. je dao odgovor na tužbu podnositelja zahtjeva navodeći da je bio vlasnik agencije "M.B.V." kojoj je podnositelj zahtjeva pozajmio novac, ali da su sve ugovorne obveze agencije prenesene na jednu drugu agenciju, "M.J.B." koja je u vlasništvu jedne druge osobe.

Na ročištu održanom 7. lipnja 1994. sud je odlučio odrediti mirovanje postupka, budući da nije pristupila niti jedna od stranaka.

Dana 28. rujna 1994. podnositelj zahtjeva je od suda zatražio da nastavi postupak.

Ročišta zakazana za 8. prosinca 1994, 22. veljače i 18. svibnja 1995. odgođena su jer nisu pristupili svjedoci koji su bili pozvani kako bi dali svoj iskaz.

Na ročištu održanom 13. rujna 1995. dva su svjedoka dala svoj iskaz.

Na sljedećem ročištu održanom 9. studenoga 1995. sud je odlučio odrediti mirovanje postupka jer nije pristupila niti jedna od stranaka.

Dana 14. veljače 1996. podnositelj zahtjeva je od suda zatražio da nastavi postupak.

Sljedeće ročište zakazano za 13. lipnja 1996. odgođeno je jer nisu pristupili B.B. i jedan svjedok koji je bio pozvan da dade iskaz. Iz isprava je bilo vidljivo da je B.B. promijenio adresu. Podnositelj zahtjeva je dostavio novu adresu B.B.

Ročišta zakazana za 24. rujna i 4. prosinca 1996., te za 6. veljače 1997. odgođena su jer nisu pristupili svjedoci.

Na ročištu održanom 14. svibnja 1997. B.B. je dao iskaz. Sud je donio presudu kojom je odbio tužbeni zahtjev podnositelja zahtjeva.

Dana 18. rujna 1997. podnositelj zahtjeva se žalio protiv presude.

Dana 21. studenoga 2000. postupak je okončan odlukom Županijskog suda u Zagrebu kojom je potvrđena prvostupanjska presuda.

c. Postupak protiv "M.J.B." i njegovog vlasnika B.J.

Postupak protiv "M.J.B." i B.J. započeo je 5. srpnja 1994. kad je podnositelj zahtjeva Općinskom sudu u Zagrebu podnio tužbu radi povrata zajma u iznosu od 10.000 DEM, 980.000 HRK i 18.350 CHF.

Pripremna ročišta zakazana za 8. studenoga 1994., 26. rujna 1995., 7. veljače, 24. travnja, 10. rujna i 2. prosinca 1996., te 12. veljače 1998. odgođena su jer se B.J. nije pojavio.

Na ročištu održanom 22. travnja 1998. B.J. je dao odgovor na tužbu podnositelja zahtjeva.

Dana 26. lipnja 1998. podnositelj zahtjeva specificirao je svoj tužbeni zahtjev.

Na ročištu održanom 1. srpnja 1998. svoje su iskaze dali podnositelj zahtjeva i jedan svjedok.

Od 10. rujna 1998. do 12. listopada 1998. sud je u više navrata bezuspješno pokušavao priklopiti predmetni spis koji se odnosi na kazneni postupak protiv B.J. koji se vodio pred istim sudom.

Na ročištu od 12. listopada 2000. sud je donio presudu u korist podnositelja zahtjeva. Presuda je postala pravomoćnom dana 16. siječnja 2001.

d. Postupak protiv poduzeća "F.I.M." i njegove vlasnice Đ.M.

Postupak protiv poduzeća "F.I.M." i Đ.M. započeo je 5. srpnja 1994. kad je podnositelj zahtjeva Općinskom sudu u Zagrebu podnio tužbu radi povrata zajma u iznosu od 23.800 DEM.

Pripremna ročišta zakazana za 16. studenoga 1994. i 3. listopada 1995. odgođena su jer je predsjednik vijeća bio odsutan.

Na ročištu održanom 16. svibnja 1996. punomoćnik tuženika dao je odgovor na tužbu podnositelja zahtjeva.

Ročište zakazano za 24. listopada 1996. odgođeno je jer se nisu pojavili svjedoci.

Na ročištu održanom 17. ožujka 1997. svoje su iskaze dali jedan svjedok i podnositelj zahtjeva.

Ročište zakazano za 22. travnja 1997. odgođeno jer nisu pristupili svjedoci.

Ročište zakazano za 17. lipnja 1997. odgođeno je jer je predsjednik vijeća bio bolestan.

Ročište zakazano za 5. prosinca 1997. odgođeno je jer nisu pristupili svjedoci.

Na ročištu održanom 18. travnja 1998. iskaz je dao jedan svjedok. Sud je od Policijske uprave varaždinske zatražio da dostavi adresu drugog svjedoka.

Dana 9. srpnja 1998. Policijska uprava varaždinska dostavila je zatraženu adresu.

Na ročištu održanom 5. ožujka 1999. svoj je iskaz dala Đ.M. Sud je pozvao Trgovački sud u Zagrebu da dostavi izvod iz svog registra o pravnom statusu poduzeća "F.I.M." i odlučio izvršiti uvid u kazneni spis br. KO-490/97 istog suda pred kojim je pokrenut kazneni

postupak protiv Đ.M. Međutim, kazneni spis nije priklopljen jer je kazneni postupak još bio u tijeku.

Ročišta zakazana za 15. prosinca 2000. i 22. veljače 2001. odgođena su jer nije pristupila Đ.M.

Na sljedećem ročištu sud je saslušao podnositelja zahtjeva i Đ.M. Budući da svjedok ponovno nije pristupio, sud je ročište odgodio za 2. listopada 2001.

6. Postupci koje je pokrenuo šesti podnositelj zahtjeva Gojko Mikecin

a. Postupak protiv poduzeća "E." i njegove vlasnice S.D.

Postupak protiv poduzeća "E." i S.D. započeo je 6. svibnja 1993. kad je podnositelj zahtjeva Općinskom sudu u Zagrebu podnio tužbu radi povrata zajma u iznosu od 14.400 DEM.

Pripremno je ročište održano 10. lipnja 1993.

Na ročištu održanom 13. rujna 1993. punomoćnik podnositelja zahtjeva zatražio je od suda da od Financijske policije zatraži dokumentaciju o sadržaju predmeta. Podnositelj zahtjeva je priznao da mu je S.D. isplatila određene iznose novca, ali nije pobliže naveo datume isplate ni točne iznose. Sud je pozvao punomoćnika S.D. da dostavi svu mjerodavnu dokumentaciju, kao i mjerodavni broj spisa financijske policije.

Dana 15. studenoga 1994. podnositelj zahtjeva je povukao tužbu u odnosu na poduzeće "E." i specificirao svoj tužbeni zahtjev u odnosu na S.D., i to na način da je potraživao 8.000 DEM.

Ročišta zakazana za 12. prosinca 1995. i 15. listopada 1996. odgođena su jer S.D. nije pristupila.

Ročište zakazano za 28. studenoga 2000. odgođeno je zbog odsutnosti predsjednika vijeća.

Sljedeće ročište zakazano za 20. veljače 2000. odgođeno je jer S.D. nije pristupila. Iz isprava je bilo vidljivo da je poziv na ročište poslan na dvije različite adrese, ali ona je na obje adrese bila nepoznata.

Ročište zakazano za 5. lipnja 2001. odgođeno je jer je S.D. sud obavijestila da ne može doći.

Sljedeće je ročište zakazano za 7. studenoga 2001.

b. Postupak protiv poduzeća "T.T.B." i njegovog vlasnice T.B.

Postupak protiv poduzeća "T.T.B." i T.B. započeo je 16. lipnja 1993. kad je podnositelj zahtjeva Općinskom sudu u Zagrebu podnio tužbu radi povrata zajma.

Na ročištu održanom 27. listopada 1994. sud je podnositelja zahtjeva pozvao da specificira tužbeni zahtjev jer on nije naznačio ime i adresu tuženice.

Dana 8. studenoga 1994. podnositelj zahtjeva je ispravio tužbeni zahtjev.

Ročište zakazano za 9. veljače 1994. odgođeno je jer T.B. nije pristupila. Iz isprava je bilo vidljivo da je ona promijenila adresu.

Dana 28. veljače 1994. podnositelj zahtjeva je sud obavijestio o novoj adresi T.B.

Ročište od 29. ožujka 1994. odgođeno je jer T.B. nije pristupila. Iz isprava je bilo vidljivo da je ona ponovno promijenila adresu.

Dana 31. ožujka 1994. podnositelj zahtjeva je sud obavijestio o novoj adresi T.B.

Ročište zakazano za 27. lipnja 1994. odgođeno je jer T.B. nije pristupila.

Na ročištu održanom 14. studenoga 1994. sud je donio presudu zbog izostanka. Kako se niti jedna od stranaka protiv nje nije žalila, ona je postala pravomoćnom.

Međutim, dana 13. rujna 1996. T.B. je dostavila punomoć za svog pravnog zastupnika, te je 9. listopada 1996. T.B. dostavila dodatne podneske.

Na ročištu održanom 26. svibnja 1997. sud je pitao T.B. jesu li njeni podnesci od 9. listopada 1996. predstavljali prijedlog za povrat u prijašnje stanje. U svom odgovoru, T.B. je od suda zatražila da poništi klauzulu pravomoćnosti, te da joj dostavi presudu kako bi protiv nje mogla podnijeti žalbu.

Na ročištu održanom 11. studenoga 1997. sud je poništio klauzulu pravomoćnosti i presudu dostavio punomoćniku T.B.

Dana 17. studenoga 1997. T.B. je podnijela žalbu protiv presude od 14. studenoga 1994.

Na ročištu održanom 2. lipnja 1999. sud je ukinuo svoju presudu zbog izostanka, i prihvatio prijedlog T.B. za povrat u prijašnje stanje.

Kako punomoćnik podnositelja zahtjeva nije pristupio na ročište zakazano za 3. svibnja 2000., sud je, na zahtjev punomoćnika T.B., odlučio odrediti mirovanje postupka.

Dana 29. svibnja 2000. podnositelj zahtjeva je podnio žalbu protiv naprijed navedene odluke.

Dana 13. lipnja predmetni je spis upućen Županijskom sudu u Zagrebu kao žalbenom sudu.

Dana 5. prosinca 2000., predmetni je spis, međutim, vraćen Općinskom sudu u Zagrebu jer je nedostajala povratnica kojom bi bilo potvrđeno da je presuda bila dostavljena podnositelju zahtjeva.

Dana 8. veljače 2001. Županijski sud u Zagrebu saslušao je podnositelja zahtjeva o datumu kad mu je presuda dostavljena.

Dana 19. veljače 2001. predmetni je spis ponovno upućen Županijskom sudu u Zagrebu.

Čini se da je postupak povodom žalbe još u tijeku pred Županijskim sudom u Zagrebu.

c. Postupak protiv poduzeća "T.I.A." i njegovog vlasnika I.A.

Postupak je započeo 16. lipnja 1993. kad je podnositelj zahtjeva Općinskom sudu u Zagrebu podnio tužbu radi povrata zajma u iznosu od 4.000 DEM.

Odlukom od 9. veljače 1994. Općinski se sud u Zagrebu proglasio nenadležnim za tužbeni zahtjev podnositelja zahtjeva, pa je stoga predmet proslijedio Općinskom sudu u Zaboku koji ga je zaprimio 14. veljače 1994.

Općinski sud u Zaboku zakazao je ročište za 7. rujna 1994. koje je odgođeno jer nije pristupio podnositelj zahtjeva. Iz isprava je bilo vidljivo da on nije primio poziv na ročište.

Sljedeće ročište zakazano za 2. veljače 1998. odgođeno je jer nije pristupila niti jedna od stranaka. Iz isprava je bilo vidljivo da oni nisu primili poziv na ročište. Također se ispostavilo da podnositelj zahtjeva nije obavijestio sud o svojoj novoj adresi.

Sljedeće ročište zakazano za 26. veljače 1998. odgođeno je jer I.A. nije pristupio.

Na ročištu održanom 28. veljače 2000. sud je donio presudu u korist podnositelja zahtjeva. Presuda je postala pravomoćnom 19. travnja 2000. Vlade navodi da podnositelj zahtjeva nije zatražio izvršenje presude.

B. Mjerodavno domaće pravo

Članak 59, stavak 4. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu (koji je stupio na snagu 24. rujna 1999. – u daljnjem tekstu "Ustavni zakon o Ustavnom sudu") glasi kako slijedi:

«Ustavni sud iznimno može ispitati ustavnu tužbu prije nego budu iscrpljena druga dostupna pravna sredstva, ako je uvjeren da pobijani akt, ili nedonošenje tog akta u razumnom roku, grubo krši ustavna prava i slobode stranke i da bi, ako ne djeluje, stranka bila izložena riziku nastupa ozbiljnih i nepopravljivih posljedica.²»

PRIGOVORI

Podnositelji zahtjeva prigovaraju na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije duljini građanskih postupaka povodom njihovih tužbenih zahtjeva radi povrata zajmova.

Oni također prigovaraju, na temelju članka 13. Konvencije, da nemaju djelotvorno pravno sredstvo u odnosu na duljinu tih postupaka.

PRAVO

1. Podnositelji zahtjeva prigovaraju da postupci povodom njihovih građanskih tužbi radi povrata zajmova nisu okončani u razumnom roku kako propisuje članak 6. stavak 1. Konvencije koji u mjerodavnom dijelu glasi kako slijedi:

“Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi...svatko ima pravo...da sud...u razumnom roku ispita njegov slučaj“

a) Vlada prvo tvrdi da sud nije nadležan *ratione temporis* za dio zahtjeva koji se odnosi na događaje koji su se zbili prije 5. studenoga 1997. godine, kad je Konvencija stupila na snagu u odnosu na Hrvatsku.

S tim u vezi Sud podsjeća da je Hrvatska priznala nadležnost Suda da zaprima zahtjeve “od svake osobe, nevladine organizacije ili skupine pojedinaca koji tvrde da su žrtve povrede od strane Hrvatske prava priznatih Konvencijom, koja povreda je počinjena bilo kojim činom, odlukom ili događajem koji se dogodio nakon 5. studenoga 1997. godine”. Iz toga slijedi da razdoblje koje Sud treba uzeti u obzir počinje 5. studenoga 1997. godine.

b) Vlada poziva sud da zahtjev odbije zbog toga što podnositelji zahtjeva nisu iscrpili domaća pravna sredstva. U tom pogledu Vlada navodi kako podnositelji zahtjeva nisu podnijeli ustavnu tužbu prema članku 59. stavku 4. nedavno izmijenjenog Zakona o Ustavnom sudu. Taj zakon iznimno dopušta Ustavnom sudu ispitati ustavnu tužbu prije nego se iscrpe druga dostupna pravna sredstva u slučajevima kad je razvidno kako postoji ozbiljan rizik da su povrijeđena ustavna prava i slobode stranke i da bi zbog toga što mjerodavne vlasti nisu donijele odluku, moglo doći do teških i nepopravljivih posljedica.

Sud nalazi da pitanje je li uvjet iscrpljenja domaćih pravnih sredstava u ovom predmetu ispunjen povlači pitanja koja su tako usko povezana s pitanjem postojanja djelotvornog pravnog sredstva na temelju članka 13. Konvencije da bi se oba pitanja trebala zajedno ispitati, kako bi se izbjeglo prejudiciranje ovoga posljednjega. Sukladno tome, Sud smatra da bi se konačna odluka o pitanju koje se odnosi na iscrpljenje domaćih pravnih sredstava trebala spojiti s meritumom i ostaviti za kasnije odlučivanje.

² Prijevod s engleskog. Izvorni tekst članka 59., stavka 4. glasi:

“Ustavni sud iznimno može pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi i prije negoli je iscrpljen pravni put ako utvrdi da je potpuno razvidno da se pobijanim aktom, odnosno nedonošenjem akta u razumnom roku grubo vrijeđaju ustavna prava ili slobode i da bi nepokretanjem postupka za podnositelja tužbe mogle nastupiti teške i nepopravljive posljedice.”

c) Kao alternativu, Vlada poziva Sud da zaključi kako zahtjev ni na koji način ne ukazuje na povredu članka 6. Konvencije u odnosu na stavljeni prigovor, imajući posebno na umu vrijeme koje je proteklo od stupanja Konvencije na snagu u odnosu na Hrvatsku. Vlada tvrdi da su ovi predmeti činjenično složeni, jer se u mnogima od njih radi o značajnom broju tužitelja.

Ona nadalje tvrdi da sadržaj predmeta podnositelja zahtjeva nije zahtijevao posebnu hitnost u donošenju odluke u njima. Ona se poziva na sudsku praksu Suda tvrdeći da su predmeti koji zahtijevaju posebnu hitnost oni koji se odnose na obiteljskoppravna pitanja odnosno na naknadu štete žrtvama prometnih nesreća, oni koji se odnose na interese velikog broja ljudi i takozvani *dismissal cases* t.j. predmeti u vezi s otkazom.

Vlada također tvrdi da je ponašanje podnositelja zahtjeva pridonijelo odugovlačenjima, jer oni nisu pristupali na ročišta, nisu obavještavali sud o svojim novim adresama, kao i o novim adresama tuženika, te nisu dostavljali dokumentaciju na koju su se pozivali u svojim tužbenim zahtjevima. Osim toga, nisu tražili ubrzanje postupka.

Što se tiče ponašanja domaćih vlasti, Vlada tvrdi da su domaći sudovi pokazivali revnost u vođenju postupku. Vlada osobito naglašava da su u građanskom postupku sudovi ograničeni u svom djelovanju jer ne mogu poduzimati postupovne radnje na vlastitu inicijativu, već uglavnom na zahtjev stranaka. Općinski sud u Zagrebu održavao je ročišta u redovitim vremenskim razmacima, iako je radno opterećenje u građanskom odjelu toga suda ogromno, a svakom je sucu u rad dodijeljeno negdje oko devetsto do tisuću predmeta. Osim toga, u mnogim se predmetima izmijenilo više sudaca.

Podnositelji zahtjeva ne slažu se s Vladom.

U svjetlu kriterija utvrđenih svojom sudskom praksom u pogledu pitanja "razumnog roka" (složenost predmeta, ponašanje podnositelja zahtjeva i ponašanje nadležnih vlasti), te imajući na umu sve informacije koje se nalaze u njegovom posjedu, Sud smatra da je potrebno ispitati meritum tih prigovora.

2. Podnositelji zahtjeva također tvrde kako nemaju djelotvorno pravno sredstvo kojim bi pokrenuli pitanje prekomjerne duljine postupka u svojim predmetima. Prema njihovom mišljenju, zbog toga je došlo do povrede članka 13. Konvencije koji glasi:

“Svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom čak i u slučaju kad su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu.”

Vlada tvrdi da su podnositelji zahtjeva mogli podnositi ustavne tužbe u skladu sa člankom 59. stavkom 4. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu.

U svjetlu tvrdnji stranaka, Sud smatra da su prigovorom potaknuta ozbiljna činjenična i pravna pitanja na temelju Konvencije odlučivanje o kojima bi trebalo ovisiti o ispitivanju merituma. Sud, stoga, zaključuje da ovaj prigovor nije očito neosnovan u smislu članka 35., stavka 3. Konvencije. Nisu utvrđeni nikakvi drugi razlozi zbog kojih bi ga se proglasilo nedopuštenim.

Iz tih razloga Sud jednoglasno

odlučuje s meritumom spojiti pitanje koje se odnosi na iscrpljenje domaćih pravnih sredstava;

proglašava ostatak zahtjeva dopuštenim, bez prejudiciranja merituma predmeta.

Vincent BERGER
Tajnik

Georg RESS
Predsjednik